

რობებს შეეგუოს, ამდენად ინსტრუქტი პლასტიკურია, ხოლო ქცევის მეორე ნახევარი - საბოლოო ქცევა - სრულებით უცვლელია. მაგა, ჩიტის ბუდის აგების პირველი ნახევარი, - ბუდისათვის ადგილის არჩევა და საშენი მასალის შერჩევა, - შეიძლება მოცემულ კონკრეტულ პირობებს შეეგუოს, ხოლო ბუდის საბოლოო სახე, უსათუოდ მემკვიდრეობითი რეცეპტით აიგება, ნებისმიერ პირობებში.

ცხოველური მაგნეტიზმი - იხ. მესმეროზმი.

ძ

ძირითადი ტონი - იხ. სმენის შეგრძნება.

ძირითადი ფერები - იხ. ფერის შეგრძნების წარმოშობის პირობები.

ძუძუს ბავშვობის ხანა - იწყება „ახალდაბადებულობის“ ბოლო პერიოდთან /მეორე თვის ბოლო/ და გრძელდება მეორე წლამდე /და უზნაძის კლასიფიკაციის მიხედვით/. ამ პერიოდში ბავშვი უშუალო კონტაქტში შედის გარეგანსა და გარემოსთან /სიტბო, სიცივე, სინათლე, ხმა და სხვ./ ფიზიკური განვითარება - მიმდინარეობს ორგანიზმის გაფორმება, ინტენსიურად მატულობს თავისა და გულმკერდის გარშემოწერილობა. მიმდინარეობს ძვლების დაკვირვება, კბილების ამოსვლა, /წლის ბოლოს 8 კბილია ამოსული/. ნერვული სისტემა განიცდის ინტენსიურ განვითარებას, თავის ტვინი წლის ბოლოსათვის ერთი-ორად მატულობს მოტორიკა. ბავშვი ეჩვევა თავისი სხეულის გადაადგილებას, იწყებს ჯდომას და ფოფხვას. ფსიქიკური სფერო - თავდება არადიფერენცირებული, ფეტუსური მდგომარეობის მსგავსი არსებობა /ახალდაბადებულობის ხანა/ და იწყება გარე სამყაროს აღქმის /პერცეფციის/ და მასთან ურთიერთობის დამყარების პერიოდი. პირველი პერცეპტული აქტი „ჭვრეტა“ /იხ. ჭვრეტის ინტერესი/ ბავშვს საგნებს აშტერდება, თვალს აყოლებს მათ მოძრაობას. მე-5 მე-6 თვეზე მას ემატება „ტაცების“ აქტი - თუ ხელში იგდო რაიმე საგანი, მას უმაღ პირში მიაქანებს, ხმაურსა და ბგერას უსმენს, ყუჩდება და თავს ბგერისაკენ აბრუნებს. ჭვრეტა და ტაცება ბავშვის საგნობრივ აღქმას ედება საფუძვლად ამ გზით ის ეცნობა საგნის ნიშნებს: ფერს, ფორმას, სუნს, გემოს, ტაქტილურ თვისებებს, მაგრამ საგნის რ-რც დიფერენციული ერთეულის აღქმა არ შეუძლია, ჯერ კიდევ მისი აღქმა გლობალურ-დიფუზურია, უკავშირდება მისი მოთხოვნილების დაკმაყოფილების სიტუაციას. მუხსიერება ცნობის აქტით განისაზღვრება. მეტყველება: ამ პერიოდისთვის ნიშანდობლივია მეტყველების წინა სტადიების გამოვლენა ტიტინის სახით. წლის ბოლოს კი ბავშვს ზოგი ბგერითი კომპლექსის ხმარებას. მაგრამ სიტყვა დიფუზიური შინაარსისაა, მთლიანი სიტუაციის გა-

მომხატველი, რ—შიც მოთხოვნების დაკმაყოფილება ხდება; მაგ., სიტყვა „დედა“ ნიშნავს: ხელში ამიყვანე, მაჭამე, მომეცი და სხვა ასეთი „ერთსიტყვიანი“ წინადადებები / ვ. შტერნი / აფექტურ—ემოციურ მდგომარეობას აღნიშნავენ და ამიტომ მათ სიტყვის ნამდვილი მნიშვნელობა არა აქვთ. სოციალური ქცევა: პირველად თავს იჩენს სხვისი „გამომხატველი მოძრაობის“, გაგებაში მაგ., დედის ლიმილზე ბვი ილიმება, სხვა ბვის ტროლზე — ტროს, ქცევის განვითარებაში განსაკუთრებულ როლს მეტყველება ასრულებს, წლის მეორე ნახევრიდან და, განსაკუთრებით, წლის ბოლოს „ერთსიტყვიანი“ წინადადებით იგი სხვას აგებინებს თავის სურვილებს / ამყარებს კონტაქტს / . წაბაძვა: ამ პერიოდში დამახასიათებელია წამბაძველობა, რომელმაც მეცხრე თვეში ქცევის დომინანტურ ფორმად იქცევა ბვი ბაძავს აღ—ნს: მაგ., თავზე გაზეთს იღებს ქუდის მსგავსად, ქალაღით ბერტყავს სკამს და სხვა მოქმედება „ფუნქციური ტენდენციის“ გამოვლინებაა და ორგანიზმის გავარჯიშებას ემსახურება. თამაში: გარდა წაბაძვისა მეექვსე თვიდან ბვი იწყებს ე. წ. „ექსპერიმენტულ თამაშს“ / სათამაშოების მტვრევა, ქალაღდის ხევა და სხვა / ; ინტელექტი: ზემოაღნიშნული რეცეფციის აქტები / ჯვრეტა, ტაცება / და ფუნქციითა მოქმედებები / შეგრძნება, აღქმა, მეხსიერება, ექსპერა თამაში და სოც. ქცევა, მეტყველებითი კონტაქტების დამყარება, წაბაძვა / — ინტელექტის განვითარების წინამოსამზადებელი საფეხურია. აღნიშნულ პერიოდში ბვი ახერხებს საგანთა შორის დამოკიდებულების დადგენას და მიზნის მისაღწევად საგნის იარაღად გამოყენებას / ძაფის საშუალებით საგნების მოწევა, ე. ბიულერის ცდა / .

წ

წაბაძვა — იხ. მიბაძვა .

წარმოღგენა — არის წარსულში აღქმული საგნის ან მოვლენის ხელახალი განცდა, მისი ფიზ. კორელატის აწმყოში ცნობიერებაზე ზემოქმედების გარეშე. წ—ში სუბ—ტი განიცდის საგანს / მოვლენას / მისი ხატის სახით, „შინაგანი ხედვით“, ე. ი. სწავანს იგი ახლად კი არ აღიქვამს, არამედ წინათ აღქმულის ხატს თავისი „შინაგანი ხედვის“ წინაშე აყენებს — წარმოღგენს მის შინაარსს ასეთია მოგონების საფუძველზე ცნობიერებაში გაჩენილი შინაარსები, ქსახეები / რეპრეზენტატები / . წარსულის განცდა მეხსიერებაში წ—ების სახითაა შენახულა. წ—ში მოცემული ხატი აღქმაში მოცემულთან მთლად იდენტური არ არის. აღქმის ცოცხალ სახესთან შედარებით წ—ის ხატი უფრო მკრთალია, აღქმის სიზუსტე და სიცხადე აკლია. წ—ის კონკრეტული შინაარსი საგნის აღქმის ზუსტი გამეორება არ არის, არამედ გარკვეული კატეგორიის სა-